

Beljak, Ján; Beljak Pažinová, Noémi

49. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku

Archaeologia historica. 2018, vol. 43, iss. 1, pp. 315-317

ISSN 0231-5823 (print); ISSN 2336-4386 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138135>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZPRÁVY

49. MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA ARCHEOLÓGIE STREDOVEKU

Obr. 1. Rytierska sieň Zvolenského zámku, prvý prednáškový deň konferencie.

V dňoch 18.–22. septembra 2017 sa v srdci Slovenska vo Zvolene konal 49. ročník medzinárodnej konferencie stredoveku. Hlavným organizátorom bol Archeologický ústav SAV v Nitre v úzkej spolupráci s Katedrou archeológie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a Katedrou plánovania a tvorby krajiny Technickej univerzity vo Zvolene. Podujatie sa uskutočnilo aj za výdatnej podpory Mesta Zvolen. Ústrednou témou konferencie bola: Produkcia, spracovanie a skladovanie potravín v stredoveku a včasnom novoveku. Miestom konania sa prvý deň podujatia stala Rytierska sieň Zvolenského zámku a nasledujúce dni prednášková sieň v budove Technickej univerzity vo Zvolene. Na konferencii sa zúčastnilo viac ako 80 bádateľov z Českej republiky, Nemecka, Poľska, Maďarska, Ukrajiny a Slovenska, z akadémií vied, univerzít, múzeí a ďalších inštitúcií. V rámci stanoveného programu odznelo 32 referátov s výborným interdisciplinárnym premostením na viaceré odbory a vystavených bolo 29 posterov, ktoré boli podnetne oddiskutované.

V pondelok 18. septembra sa v dopoludňajších hodinách začala registrácia účastníkov na Zvolenskom zámku a viacerí využili možnosť prehliadky objektu s odborným výkladom stavebného historika Michala Šimkovica. Po uvítacích príhovoroch zástupcov všetkých inštitúcií (doc. PhDr. Matej Ruttikay, CSc., riaditeľ Archeologického ústavu SAV v Nitre, Ing. Lenka Balkovičová, primátorka mesta Zvolen, doc. Ing. Marián Schwarz, CSc., dekan Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene, doc. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD., vedúca Katedry archeológie FF UKF v Nitre), ktoré sa podieľali na organizácii konferencie, odzneli prvé dva úvodné referáty, ktoré účastníkov zaslávili do hlavnej témy. Najprv prednášal Matej Ruttikay o stave a perspektívach výskumu produkcií, spracovania a skladovania potravín v rurálnom prostredí v stredoveku a včasnom novoveku na Slovensku, potom nasledovala Tünde Lengyelová o stravovaní a kuchyni na šľachtických dvoroch v ranom novoveku. Prvý blok prednášok začal predstavením dvoch lokálnych vrcholnostredovekých hradov v blízkosti mesta Zvolen, a to Pustého hradu vo Zvolene (Ján Beljak, Michal Šimkovic) a hradu Peťuša (Noémi Beljak Pažinová, Radoslav Ragač). Následne boli prezentované zaujímavé referáty venujúce sa aktuálnej problematike. Vode na hradoch johanitského štátu v Egeide sa venoval Miroslav Plaček, prípadovú štúdiu o konzumácii mäsa na hrade Gýmeš prezentoval Mário Bielich v spoluautorstve so Zoltánom Vozákom, ohniská v kuchyniach Pražského hradu predstavili Miroslava Cejpková

Obr. 2. Prednášková sieň Technickej univerzity vo Zvolene.

a Magdaléna Biedermanová, Igor Prokhnenko sa zaoberal sortimentom potravinárskych výrobkov a podmienkami ich skladovania na zámkoch v severovýchodnej časti Hornej Tisy, sýpky na hrade v stredoveku priblížil Jiří Varhaník a prednáškový blok ukončili Tadeusz Grabarczyk a Olgierd Ławrynowicz s príspevkom o potravinách a spôsoboch ich skladovania na vojenských vozoch na konci 15. a na počiatku 16. storočia.

V utorok 19. septembra nasledoval druhý (päť referátov) a tretí (päť referátov) blok prednášok. Doobeda odzneli informácie o zásobovaní včasnostredovekého hradiska Mikulčice potravinami z úst Michaely Látkovej, širší kolektív pod vedením Michaely Látkovej a Márie Hajnalovej pripravil referát k otázke pôvodu a pestovania viniča na území Čiech, Moravy a Slovenska. Dieter Barz sa venoval hospodárskym aktivitám na stredovekých hradoch, Michal Slivka predstavil kláštornú kuchyňu v stredoveku a Jan Frolík s Janom Musilom na základe zistení z odpadových jám ukázali, ako sa žilo v Bohatej štvrti v stredovekej Chrudimi. Poobede sa dvojica Martin Miňo a Monika Fratričová venovala špecifickej forme skladovacích priestorov v renesancii na príklade mesta Krupina, Dagmar Frolíková a Sylvia Kaupová prezentovali stravu populácie pochovanej v 10. storočí v Prahe-Střešovicích na základe výsledkov analýz obsahu uhlíka a dusíka v kostiach a Milan Hanuliak priblížil vrcholnostredoveké objekty so skladovacou a spracovateľskou funkciou. Na záver dňa Kryštof Derner a Petr Hrubý riešili otázky poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie stredovekých banícko-hutníckych komunít a zaujímavý posledný referát kolektívu Michal Wieszik, Tomáš Lepeška a Juraj Modranský sa zamýšľal nad lesnou pastvou na základe odrezkov stromov ako efektívneho spôsobu hospodárenia v stredoveku.

Tretí konferenčný deň (streda, 20. septembra) sa opäť uskutočnil doobedňajší (štvrtý, šesť príspevkov) a poobedňajší (piaty, osem referátov) blok príspevkov. Na začiatku vystúpil David Pajpík s prednáškou o potravinách ako predmetoch záujmu zbojníkov a ich odraz v súdnych sporoch v Čechách a na Morave v 14.–15. storočí. Nasledovala ho dvojica František Gabriel a Lucie Kursová, ktorí prezentovali nové objavy džbánovitých objektov v pieskovcovom podloží. Hradisko v Bugaju pri Kalwarii Zebrzydowskiej (južné Maľopolsko) a obliehanie zámku Barwałd v roku 1477 predstavil Michal Wojenka. Jozef Labuda poukázal na nové poznatky archeologického výskumu z historického jadra Banskej Štiavnice, Marián Samuel predstavil výsledky zisťovacieho výskumu v Kostole sv. Martina v Banke pri Piešťanoch a ešte pred obedom sa Bořivoj Nechvátal venoval johanitskej kúrii v Radomyšli u Strakoníc.

Tretí prednáškový deň poobede zahájil kolektív Martina Slámová, Pavel Hronček a Peter Jančura s environmentálnou históriou Horného Tisovníka od valašskej kolonizácie cez expanziu priemyslu až po súčasné opúšťanie vidieka. Nasledoval príspevok Jana Musila a Petra Netolic-

Obr. 3. Účastníci konferencie na exkurzii na Pustom hrade vo Zvolene.

kého, ktorí predstavili interdisciplinárnu analýzu zásobnej jamy z Vestce v okrese Chrudim. Maxim Mordovin prezentoval stolovú keramikou kohárovske hradov v 17.–18. storočí a Larisa Vinogradsky sa zaoberala stolovou keramikou 18. a 19. storočia z pohostinstva na námestí v Khmelniku v regióne Vinnitsa na Ukrajine. Po prestávke vystúpila Petra Šimončíčová Koóšová s referátom o lievikoch v keramickej produkcii vrcholného stredoveku, nasledoval ju Jaroslav Nemeš s príspevkom o drevených sudoch a ich využití pri skladovaní nápojov a potravín v stredovekom Uhorsku. Lýdia Chovancová predstavila varianty ochrany mníšskeho príbytku č. 3 zo Zoborského kláštora v Nitre a posledný referát kolektívu Markéta Augustýnová, David Černý, Ondřej Malina a Pavlína Schneiderwinklová sa zaoberal zaujímavými zisteniami k výrobe modrej kobaltovej farby v ranom novoveku. Podvečer sa na chodbe pred prednáškovou sieňou konala prezentácia posterov a vystavených materiálov.

Počas konferencie sa uskutočnili dve exkurzie. V utorok 19. septembra podvečer sa menšia časť účastníkov rozhodla pozrieť stredoveké a novoveké pamiatky v centre Zvolena s odborným výkladom a väčšia časť účastníkov sa vybrala na pešiu túru na vrcholnostredoveký hrad Peľuša v katastri obce Ostrá Lúka. Archeologický výskum a informácie o hrade v teréne poskytla Noémi Beljak Pažinová, ktorá na hrade realizuje výskum od roku 2011. Na lokalite sa uskutočnila odborná diskusia k nálezovým situáciám s odkrytými architektúrami. Účastníci sa jednoznačne zhodli v odporučení pokračovať v archeologickom výskume s cieľom objasniť nálezovú situáciu v južnej časti hradu. Po návšteve hradu pozvali Priaznivci Pustého hradu účastníkov na malé občerstvenie do drevenej koliby v chatovej oblasti Červený Medokýš vo Zvolene.

Celodenná odborná exkurzia sa konala vo štvrtok 21. septembra. V dopoludňajších hodinách boli navštívené dve významné sakrálne pamiatky: Kostol sv. Matúša v Zolnej a Kostol sv. Martina v Čeríne, ktorých pôvod siaha do stredoveku. Popoludní si účastníci konferencie prezreli areál jedného z najväčších a doposiaľ najkomplexnejšie skúmaných hradných areálov na Slovensku – Pustého hradu vo Zvolene, ktorý sa skladá z Horného (3,5 ha) a Dolného (0,7 ha) hradu. Aj napriek nepriazni počasia podali účastníkom konferencie odborný výklad predovšetkým dlhoročný vedúci výskumu Ján Beljak, historik Pavol Maliniak a stavebný historik Michal Šimkovic. Obohatením prehliadky hradu bola ukážka stredovekej kuchyne v dobovom oblečení, ktorá zapadla do témy konferencie. Po náročnom dni čakal účastníkov spoločenský večer v priestoroch jedálne Technickej univerzity vo Zvolene, ktorým sa ukončila na poznatky a zážitky bohatá konferencia vo Zvolene.

Ján Beljak, Noémi Beljak Pažinová